Maa- ja metsätalousministeriö
Hallitussihteeri Joona Huhtakangas
Neuvotteleva virkamies Kaisa Pirkola

Maa- ja metsätalousvaliokunta
Eduskunta

Viite: HE 178/2026 vp

Maa- ja metsätalousministeriön vastine maa- ja metsätalousvaliokunnan kuulemissa esitettyihin kysymyksiin ja valiokunnalle toimitettuihin lausuntoihin koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi metsityksen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Maa- ja metsätalousministeriön kannanotot esitettyihin lausuntoihin

Bioenergia ry katsoi lausunnossaan, että metsitystukijärjestelmässä ei tulisi keskittyä sellaisten alueiden metsittämiseen, joilla on merkittävää ennallistamispotentiaalia. Bioenergia ry:n mukaan vettämiskelpoiset, paksuturpeiset, alueet kannattaisi nykytilanteessa ensisijaisesti arvioida ennallistamistavoitteiden näkökulmasta.

Ilmastopaneeli katsoi lausunnossaan, että metsitystukea tulisi kohdentaa ensisijaisesti vettämiskelvottomille turvemaille ja kivennäismaalajin joutomaille niin, että metsitykselle on todelliset onnistumisen edellytykset.

Lapin elinvoimakeskus esitti lausunnossaan, ettei yli 60 cm:n turvekerroksen omaavia alueita lähtökohtaisesti pidettäisi luontaisesti ja vesitaloudeltaan metsänkasvatukseen soveltuvina, vaan niiden ensisijaista käyttöä tulee tarkastella myös ilmasto- ja ennallistamistavoitteiden näkökulmasta. Lisäksi Lapin elinvoimakeskus esitti, että Suomen metsäkeskuksen tulisi arvioida alueen vesitalous sekä potentiaali kosteikon perustamiseen. Mikäli alue soveltuisi kokonaisarvion perusteella paremmin kosteikoksi, metsitystukea ei tulisi myöntää.

Suomen luonnonsuojeluliitto esitti lausunnossaan, että paksuturpeiset, vettämiskelpoiset tai ennallistamispotentiaalia sisältävät alueet tulee rajata metsitystuen ulkopuolelle. Luonnonsuojeluliitto esitti myös, että metsitystukikohteilla ei tulisi sallia kunnostusojitusta.

Suomen luontopaneeli toivoi lausunnossaan linjausta, että alueet, jotka olisivat ilmasto- ja ennallistamistavoitteiden näkökulmasta ennemmin syytä vettää, rajattaisiin tuen ulkopuolelle.

Suomen ympäristökeskus on lausunnossaan todennut, että esityksessä ei esitetä vettämiskelpoisten turvemaiden jättämistä metsitystuen ulkopuolelle ja pitää tärkeänä, että tukijärjestelmä ei kannustaisi ainakaan paksuturpeisten turvemaiden metsittämiseen.

Ympäristöministeriö on lausunnossaan katsonut, että metsitystuen myöntämisen edellytyksenä tulisi olla, että metsitystuella toteutettavilla toimenpiteillä ei vaikeuteta vesienhoidon tavoitteita. Ympäristöministeriön mukaan turvemaille kohdistuvalta hakemukselta tulisi edellyttää selvitystä siitä, millaisilla vesiensuojeluratkaisuilla vesistökuormitusta on tarkoitus minimoida.

Maa- ja metsätalousministeriö arvioi, että ennallistamispotentiaaliltaan kosteikoksi paremmin soveltuvat alueet eivät useimmiten ole metsitykseen luontaisesti ja vesitaloudeltaan sopivia alueita siten kuin laissa edellytetään. Maa- ja metsätalousministeriö pitää päällekkäisyyttä vähäisenä.

Maa- ja metsätalousministeriö ei pidä esitettyä turvekerroksen paksuuteen perustuvaa kriteeriä tarkoituksenmukaisena. Yksinomaan turvekerroksen paksuudella ei ministeriön näkemyksen mukaan voida arvioida alueen metsityspotentiaalia, sillä se ei huomioi esimerkiksi alueen topografiaa. Epäselväksi jää lisäksi kuinka suuren osuuden metsitettävästä alueesta tulisi ylittää esitetty 60 cm turvekerroksen paksuus. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että metsitystukijärjestelmän tarkoituksena ei ole lähtökohtaisesti arvioida metsitystukihakemuksen kohteena olevan alueen ennallistamispotentiaalia, vaan arvioida muun ohella, onko alue luontaisesti ja vesitaloudeltaan metsänkasvatukseen sopiva.

Metsäteollisuus ry on lausunnossaan toivonut, että valmistelussa pyrittäisiin vielä löytämään ratkaisu myös heikkotuottoisten, viljelyssä olevien peltojen sisällyttämiseksi tukijärjestelmään.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että tukijärjestelmän valmistelussa selvitettiin huolellisesti aineistoja, joiden perustella viljelyssä olevat ohutturpeiset heikkotuottoiset turvepellot olisi voitu rajata muista viljelyssä olevista pelloista siten, että ne voisivat olla tukikelpoisia. Selkeää ja hallinnollisesti toimivaa kriteeriä ei kuitenkaan löydetty.

Keski-Suomen elinvoimakeskus on lausunnossaan katsonut, että hallituksen esityksen 6 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdissa ei suoraan ilmaista millä tarkkuustasolla ja minkä viranomaisen tulee ottaa kantaa näissä kohdissa säädettyjen edellytysten toteutumiseen. Elinvoimakeskuksen hallinnollisen työn näkökulmasta esitetyistä kirjauksista jää Keski-Suomen elinvoimakeskuksen mukaan epävarmuus siitä, riittääkö lausuntojen pohjaksi olemassa olevien paikkatietojärjestelmien tiedot vai vaatiiko lausuntojen pohjaksi tehtävä tiedonkeruu edelleen myös maastotöitä lain aiemman toimeenpanojakson tapaan. Keski-Suomen elinvoimakeskuksen mukaan uuden tukijärjestelmän tulee olla sellainen, että lähes kaikissa tapauksissa lausunto voidaan antaa ilman maastokatselmuksia.

Keski-Suomen elinvoimakeskuksen mukaan koska työ tehdään paikkatietoaineistojen kautta, olisi luontevinta, että elinvoimakeskukset lausuvat ainoastaan siitä, onko alue maatalousmaata sekä tarvittaessa, mikäli LVV sellaisen aineistotarkastelun kautta havaitsee, ympäristösopimuskohteista. Keski-Suomen elinvoimakeskus toteaa lisäksi, että ehdotetun 6 §:n 1 momentin 5 kohdan soveltamisessa erityisen haastavaa on, että molemmat viranomaiset lausuisivat oman toimialansa osalta kaavoituksesta ja avoimen maaseutumaiseman säilyttämisestä.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että jos saatavilla on riittävän laadukasta ja ajantasaista paikkatietoaineistoa, voidaan lausunto perustaa siihen. On kuitenkin tarkoituksenmukaista, että tarvittaessa myös maastokatselmus on mahdollinen. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että hallituksen esityksen perusteluiden mukaan Lupa- ja valvontavirasto varmistaisi, ettei metsitys vaaranna alueidenkäyttölaissa tarkoitettujen kaavojen toteuttamista.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa kaavoitusta koskevan huomion osalta, että hallituksen esityksessä on tarkennettu, että Lupa- ja valvontavirasto varmistaisi, ettei metsitys vaaranna alueidenkäyttölaissa tarkoitettujen kaavojen toteutumista.

MTK ry esitti lausunnossaan, että Lupa- ja valvontaviraston ja elinvoimakeskuksen lausuntomenettelyltä edellytettäisiin tarkkaa rajausta ja harkinnanvaraisten maastokatselmusten kohdentamista vain ja ainoastaan sellaisiin kohteisiin, jotka sisältyvät sellaisiin viranomaisen vahvistamiin tietoaineistoihin, jotka ovat myös tuen hakijan vapaasti saatavilla ja hakemusta tehdessään ennakkoon tarkistettavissa. Lisäksi MTK ry ehdotti lausunnossaan, että metsitystuen kohteena oleva alue saisi olla hakemuksen ollessa vireillä olla myös yksityiselle toimijalle toimitetun hakemuksen kohteena metsittämistä varten.

Viitatun CRCF-asetuksen osalta maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että ei ole lain tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista, että alue, jolle metsitystukea haetaan, olisi samanaikaisesti hakemassa metsitykseen yksityistä rahoitusta. Metsitykseen myönnettävä valtiontuki on rajallista, jolloin se tulee kohdentaa sellaisten alueiden metsittämiseen, joille ei samanaikaisesti haeta yksityistä rahoitusta. Mikäli jonkin alueen metsitystä oltaisiin mahdollisesti tukemassa yksityisellä rahoituksella, on tuen vaikuttavuuden kannalta kannattavampaa tukea sellaista kohdetta, joka ei hae metsitykseen yksityistä rahoitusta.

Suomen metsäkeskus on lausunnossaan todennut, että kaksi lausuntopyyntöä voi hidastaa prosessia. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että kaksi lausuntopyyntöä on välttämätön, sillä lausuttavat asiat jakautuvat lähtökohtaisesti kahden eri toimivaltaisen viranomaisen tehtäviin.

Valiokunnan esittämät kysymykset

Valiokunta esitti kysymyksen koskien metsitettävien alojen kuviokokoa ja raportointia kasvihuonekaasuinventaariossa ja valtakunnan metsien inventoinnissa. Tähän toteamme, että
kansainvälisesti käytetyin ja käytännössä maailmanlaajuisesti sovittu metsän määritelmä on FAO:n Global Forest Resources Assessment (FRA) -määritelmä, jota käytetään laajasti myös YK:n, monien valtioiden ja kansainvälisten vertailujen pohjana. FAO:n metsän määritelmän mukaan metsäksi luetaan maa-alue, joka on vähintään 0,5 hehtaarin suuruinen, vähintään 20 metriä leveä ja jolla puut voivat saavuttaa vähintään 5 metrin pituuden ja jonka latvuspeitto on vähintään 10 % tai voi tulevaisuudessa saavuttaa tämän tason. Kansallista kasvihuonekaasuinventaariota varten Suomen maa-alue ja sisävedet luokitellaan vuoden 2006 IPCC:n ohjeistuksen mukaisesti. IPCC:n vuoden 2006 ohjeistuksessa kansallisille kasvihuonekaasuinventaarioille ei määritellä yhtä yhtenäistä, maailmanlaajuista metsän määritelmää. Sen sijaan maat käyttävät kansallista metsän määritelmää, jonka tulee olla ajallisesti johdonmukainen. EU:n LULUCF-asetuksen liitteessä II on asetuksen raportointia varten määritelty maakohtaisesti poikkeuksia minimipinta-alaan, puuston latvuspeittävyyteen sekä puuston korkeuteen liittyen. Nämä poikkeukset on sisällytetty asetukseen, jotta seuranta olisi johdonmukaista kansallisten metsäinventointien toteutuksen kanssa. Suomessa valtion metsien inventoinnissa ohjeellinen minimikoko erotettavalle kuviolle on 0,25 ha, mutta kyseessä ei ole minimikriteeri metsälle.

Kasvihuonekaasuinventaariossa käytetty määritelmä on siten sama kuin Suomen käyttämä määritelmä FAO:n metsävarojen arvioinnissa (Forest Resource Assessments, FRA 2020) käytetty määritelmä, lukuun ottamatta vähimmäispinta-alaa, joka FRA:ssa on 0,5 hehtaaria, mutta kasvihuonekaasuinventaariossa 0,25 hehtaaria. Vuoden 2023 kasvihuonekaasuinventaarion raportoinnissa Suomi yhdenmukaisti metsämaan vähimmäispinta-alan 0,25 hehtaariin vastaamaan EU:n LULUCF-asetuksen määrittelyä ((EU) 2023/839). FAO:n määritelmästä poiketen kansallisessa kasvihuonekaasuinventaariossa metsämaaksi (forest land) katsotaan kriteerit täyttävä alue, jonka vähimmäiskoko on 0,25 hehtaaria.

Metsitettävät avoimet eli entuudestaan puuttomat alueet, kuten metsitystukijärjestelmää koskevassa HE:ssä tarkoitetut joutoalueet, muuttuvat kasvihuonekaasuinventaariossa metsämaaksi metsityshetkestä lähtien, mutta ne raportoidaan metsämaaksi muuttuneiden alueiden laskentaluokassa 20 vuoden ajan metsityshetkestä. Kansallisessa valtakunnan metsien inventoinnissa (VMI) metsän määritelmä perustuu puolestaan puuntuotoskykyyn. Valtakunnan metsien inventoinnissa ei käytetä metsän määritelmässä vastaavaa vähimmäispinta-alaa, vaan tarkastellaan maata metsämaan, kitumaan ja joutomaan luokkina.

Kansallisessa kasvihuonekaasuinventaariossa käytettävä määritelmä siis laajentaa Suomessa metsäaluetta hieman FAO:n metsän määritelmän mukaisesta rajauksesta. Tulee kuitenkin huomata, että sekä kasvihuonekaasuinventaario että valtakunnan metsien inventointi ovat otantapohjaisia tilastoja, joissa yksittäinen metsityshanke ei sellaisenaan näy mukana.

Joutoalueiden metsitystukeen asetettu kuvion minimikoko liittyy erityisesti tukijärjestelmän hallinnointiin. Hallinnollisesti ei ole mielekästä käsitellä ja tarkastaa alle 0,5 hehtaarin kokoisten kuvioiden tietoja muun muassa maataloustukien, monimuotoisuuden, maiseman, kaavarajoitteiden tai vesitalouden osalta.

Valiokunnan esittämään kysymykseen koskien metsityksestä mahdollisesti aiheutuvia ojitustarpeesta seuraavia vesistövaikutuksia todetaan, että ojitustarve liittyy erityisesti turvemaiden ja turvetuotannosta poistuneiden alueiden metsittämiseen. Kivennäismailla märkyys on harvemmin ongelmallista lukuun ottamatta veden vaivaamia tulvamaita. Esimerkiksi turvetuotantoalueiden osalta metsittäminen soveltuu vaihtoehdoksi useimmille alueille turvetuotannon päätyttyä ja suonpohjat sopivat metsitettäväksi, jos ne ovat kuivatettavissa tavallisilla ojilla. Selvästi ympäristöään alempana olevat turvetuotantoalueen lohkot eivät puolestaan sovi metsitettäviksi. Usein turvetuotantoalueiden ojitus pysyy kunnossa turpeennoston loppuun saakka, jolloin ojien kunnostusta ei välttämättä tarvita. Vastaavasti viljelyn ulkopuolelle jääneillä turvepelloilla tulee arvioida ja suunnitella alueen ojien kunnostustarve, jotta kasvupaikan vesiolosuhteet tukevat istutettavan puuston onnistunutta perustamista ja kasvua. HE:n perusteluissa todetaan, että esimerkiksi ojien perkaus saattaa lisätä humusaineiden ja ravinteiden huuhtoutumista ja että edellä kuvatut vesitalouden järjestelyt tulee toteuttaa minimoimalla toimenpiteistä johtuva

ravinne- ja kiintoainekuormitus. Toisaalta metsitys parantaa usein ympäristön tilaa lähtötilanteeseen verrattuna, koska kasvava puusto vähentää ravinne- ja kiintoainekuormitusta.

Vesistövaikutuksiin liittyvä tarkempi sääntely sisältyy metsityksen määräaikaisesta tukemisesta annettuun valtioneuvoston asetukseen (103/2021, metsitystukiasetus). Metsitystukiasetuksen 8 §:ssä asetetaan edellytyksiä metsitystä edeltäville vesitalouden järjestelyille. Vesitalouden järjestelyn tarve ja tehtävät toimenpiteet on tarvittaessa selvitettävä suunnitelman ja kartan tai muun vastaavan aineiston avulla. Asetuksen mukaan metsitettävää aluetta ei saa uudisojittaa, eli uudisojittaminen ei ole ollut sallittua tukikelpoisilla alueilla voimassa olevankaan asetuksen nojalla.

Valmistelussa oleva valtioneuvoston asetus metsitystukiasetuksen muuttamisesta on tarkoitus laittaa lausunnolle marraskuun alussa ja siinä maa- ja metsätalousministeriö aikoo ehdottaa muutettavaksi kriteereitä, joiden perusteella alue katsottaisiin vesitaloudeltaan metsitykseen sopivaksi. Jatkossa turvemaa ja turvetuotannosta poistettu alue tai sen osa ei olisi vesitaloudeltaan metsänkasvatukseen sopiva, jos metsitettäväksi haetulta alueelta ei voida johtaa pois puuston kasvua haittaavaa vettä käyttäen olemassa olevaa ojastoa tai hyödyntäen metsitystoimenpiteiden maanmuokkauksen yhteydessä syntyviä ojia. Muutos vaikuttaisi siten, että puuston kasvua haittaavan veden poistamiseksi ei saisi enää jatkossa kaivaa myöskään täydentäviä kuivatusojia (täydennysojitus). Tällä muutoksella on osaltaan tarkoitus varmistaa, että Suomen kansallisten ennallistamistavoitteiden kannalta tärkeät vettämiskelpoiset turvepellot ja turvetuotantoalueet eivät tulisi metsitetyiksi valtiontuella.

Vesistövaikutusten arviointi sisältyy myös tukijärjestelmään liittyvään lausuntoprosessiin. Lupa- ja valvontaviraston on otettava lausunnossaan kantaa tarvittaessa muun muassa siihen, tarvitaanko ojitusilmoitus ja sijaitseeko ala pohjavesialueella. Lisäksi voimassa olevassa maa- ja metsätalousministeriön metsitystuen toteutusilmoituksen sisältövaatimuksista ja metsitystuen maksamiseen liittyvästä menettelystä edellytetään, että metsäkeskukselle toimitettavassa toteutusilmoituksessa on kuvattava tehdyt vesitalouden järjestelyt ja vesiensuojelutoimenpiteet.